

Doradztwo zawodowe

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 41 im. Żołnierzy Armii Krajowej Grupy Bojowej „Krybar” w Warszawie

Podstawa prawna:

1. Ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 roku (art. 47 ust.1, pkt 4)
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 roku w sprawie doradztwa zawodowego

Założenia ogólne

Celem doradztwa zawodowego realizowanego w szkole jest przygotowanie uczniów do refleksyjnego wyboru dalszej ścieżki kształcenia oraz zawodu. Tak ogólnie zarysowany cel będzie realizowany poprzez:

- 1) rozwijanie wiedzy ucznia na temat własnych zasobów i ograniczeń
- 2) rozwijanie umiejętności analizowania własnych zasobów i ograniczeń w kontekście planów i aspiracji zawodowych
- 3) rozwijanie wiedzy o rynku pracy
- 4) rozwijanie wiedzy zawodoznawczej
- 5) kształtowanie umiejętności krytycznej analizy procesów zachodzących na rynku pracy
- 6) rozwijanie umiejętności wyszukiwania informacji, zasobów i sojuszników sprzyjających planowaniu i realizacji celów edukacyjnych i zawodowych
- 7) kształtowanie umiejętności planowania ścieżek edukacyjnych i zawodowych, także w kontekście edukacji całościowej
- 8) przygotowanie do roli możliwych ról na rynku pracy – pracownika, pracodawcy, współpracownika
- 9) rozwijanie kompetencji miękkich, szczególnie tych związanych z pracą zespołową, planowaniem, ustalaniem priorytetów i zarządzaniem zadaniami w czasie
- 10) rozwijanie umiejętności uczenia się
- 11) kształtowanie postawy szacunku wobec pracy własnej i cudzej
- 12) redukcja społecznych i kulturowych stereotypów dotyczących aktywności zawodowej.

Klasy I-III

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 w sprawie doradztwa zawodowego.

Doradztwo zawodowe jest realizowane §3, pkt 2 w klasach I-VI szkół podstawowych na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą”;

Cele ogólne:

- Rozwijanie wiedzy o zawodach i ich znaczeniu w najbliższym otoczeniu dziecka
- Redukowanie społecznych i kulturowych stereotypów dotyczących aktywności zawodowej
- Kształtowanie postawy szacunku dla pracy własnej i innych
- Pobudzanie i rozwijanie zainteresowań i uzdolnień
- Rozwijanie kompetencji miękkich związanych z pracą w zespole i organizacją własnej aktywności

TREŚCI PROGRAMOWE Z ZAKRESY DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA I-VI SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

Załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 roku w sprawie doradztwa zawodowego

Treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla klas I-III szkół podstawowych

1. Poznanie siebie

Uczeń:

- 1.1 opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać;
- 1.2 prezentuje swoje zainteresowania wobec innych osób;
- 1.3 podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi;
- 1.4 podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach;
- 1.5 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wynikało dla niego i dla innych.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- 2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
- 2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawową specyfikę pracy w wybranych zawodach;

- 2.3 opisuje, czym jest praca i omawia jej znaczenie w życiu człowieka na wybranych przykładach;
- 2.4 omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów w kształt otoczenia, w którym funkcjonuje;
- 2.5 opisuje rolę zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu;
- 2.6 posługuje się przybarami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- 3.1 uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności;
- 3.2 wskazuje treści, których lubi się uczyć;
- 3.3 wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

- 4.1 opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić;
- 4.2 planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując na podstawowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
- 4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą.

Zajęcia w zakresie doradztwa zawodowego w klasach I-III wkomponowane są w proces realizacji podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej. Zajęcia realizowane są na podstawie programów:

T. Janicka-Panek, wydawnictwo Nowa Era, program nauczania - uczenia się I etapu kształcenia edukacji wczesnoszkolnej "Elementarz Odkrywców"

Joanna Białobrzaska wydawnictwo Didasko „Ja,Ty,My”

Ponadto w ramach orientacji zawodowej:

- zrealizowany zostanie projekt „Fascynujący świat zawodów” na podstawie książki: B. Forma, A. Przepióra, Poznajemy zawody.
- zrealizowane zostaną zajęcia na podstawie publikacji: B. Czapla, B. Matyszewska, E. Ptasznik, M. Skoryna, Przykładowy program orientacji zawodowej dla klas I-III szkoły podstawowej z proponowanymi scenariuszami, ORE, Warszawa 2017 (<https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/>) oraz podręcznika z ćwiczeniami dla klasy drugiej „Czytam i piszę” LOKOMOTYWA
- Brawo ja! - prezentacja własnych talentów
- Zawód moich rodziców - wywiad
- Halo! Usterka! Szukam pomocy
- Reporterskim okiem - wywiad z pracownikami szkoły
- Od ucznia do pracownika
- Po co się uczyć?
- zrealizowane zostaną wycieczki zawodoznawcze oraz spotkania z przedstawicielami zawodów. Wydarzenia te mają być spójne z celami i treściami realizowanymi w odniesieniu do podstawy programowej.

Literatura

Bartosz B., Poradnik metodyczny dla nauczycieli, pedagogów i doradców zawodowych;

http://static.scholaris.pl/mainfile/105/017/rozpoznawanie_predyspozycji_66991.pdf

Czapla B., Matyszewska B., Ptasznik E., Skoryna M., Przykładowy program orientacji zawodowej dla klas I-III szkoły podstawowej z proponowanymi scenariuszami, ORE, Warszawa 2017

Dolęga-Herzog H., Rosalska M., Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu, KOWEziU, Warszawa 2014; <http://euroguidance.pl/ksiazki/>

Maćkowiak A., Kim zostanę, gdy dorosnę? Piosenki o zawodach, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2016

Maćkowiak A., Zgadnij kto to, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2011

Strzezińska-Więckowiak D., Kim zostanę? Wierszyki o zawodach, SBM, Warszawa 2014.

Załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 roku w sprawie doradztwa zawodowego

Treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla klas IV-VI szkół podstawowych

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 w sprawie doradztwa zawodowego Doradztwo zawodowe jest realizowane §3 pkt 2 w klasach I-VI szkół podstawowych na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą”;

Cele ogólne:

- Rozwijanie wiedzy ucznia na temat własnych zasobów i ograniczeń, predyspozycji i uzdolnień
- Rozwijanie umiejętności analizowania własnych zasobów i ograniczeń w kontekście planów i aspiracji zawodowych

- Rozwijanie wiedzy o rynku pracy
- Rozwijanie wiedzy zawodoznawczej
- Rozwijanie kompetencji miękkich, szczególnie tych związanych z pracą zespołową, planowaniem, ustalaniem priorytetów i zarządzaniem zadaniami w czasie
- Rozwijanie kompetencji transferowalnych
- Rozwijanie umiejętności uczenia się
- Kształtowanie postawy szacunku wobec pracy własnej i cudzej
- Redukowanie społecznych i kulturowych stereotypów dotyczących aktywności zawodowej

1. Poznanie własnych zasobów

Uczeń:

- 1.1 określa własne zainteresowania i uzdolnienia oraz kompetencje;
- 1.2 wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia;
- 1.3 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość;
- 1.4 prezentuje swoje zainteresowania i uzdolnienia wobec innych osób z zamiarem zaciekawienia odbiorców.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- 2.1 wymienia różne grupy zawodów i podaje przykłady zawodów charakterystycznych dla poszczególnych grup, opisuje różne ścieżki ich uzyskiwania oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach;
- 2.2 opisuje, czym jest praca i jakie ma znaczenie w życiu człowieka;
- 2.3 podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe;
- 2.4 posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;
- 2.5 wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- 3.1 wskazuje różne sposoby zdobywania wiedzy, korzystając ze znanych mu przykładów oraz omawia swój indywidualny sposób nauki
- 3.2 wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć;
- 3.3 samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno - zawodowych

Uczeń:

- 4.1 opowiada o swoich planach edukacyjno-zawodowych;
- 4.2 planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując szczegółowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
- 4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio lub pośrednio z jego osobą.

W roku szkolnym 2019/2020 zadania w zakresie orientacji zawodowej realizowane będą poprzez:

1. zajęcia w ramach lekcji z wychowawcą na podstawie publikacji: J. Brzezińska-Lauk, E. Kruk-Krymula, K. Nikorowska, Przykładowy program orientacji zawodowej dla klas IV-VI – szkoły podstawowej z proponowanymi scenariuszami, ORE, Warszawa 2017.

(<https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/>)

- Zdrowy styl życia jako przygotowanie do pełnienia ról zawodowych
- Wybieram ten zawód, bo...
- Kiedy zaczynamy się uczyć i kiedy kończymy?
- Jak się uczyć szybciej i efektywniej – mój indywidualny styl uczenia się
- Umiejętności – od przeszłości do przyszłości
- Przedmioty, które lubię – jako drogowskazy zawodowe

Literatura

Bartosz B., Poradnik metodyczny dla nauczycieli, pedagogów i doradców zawodowych;

http://static.scholaris.pl/mainfile/105/017/rozpoznawanie_predyspozycji_66991.pdf

Brzezińska-Lauk J., Kruk-Krymula E., Nikorowska K., Przykładowy program orientacji zawodowej dla klas IV-VI – szkoły podstawowej z proponowanymi scenariuszami, ORE, Warszawa 2017 <https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/>

Wybieram zawód - pakiet edukacyjny dla klas 4-6 szkoły podstawowej <http://www.scholaris.pl/zasob/103923>

Dołęga-Herzog H., Rosalska M., Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu, KOWEziU, Warszawa 2014; <http://euroguidance.pl/ksiazki/>

Greiner I., Kania I., Kudanowska E., Paszkowska-Rogacz A., Tarkowska M., Materiały metodyczno-dydaktyczne do planowania kariery zawodowej uczniów, KOWEziU, Warszawa 2006

Klasy VII-VIII

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 w sprawie doradztwa zawodowego §3, pkt 3 w klasach VII i VIII szkół podstawowych oraz w szkołach ponadpodstawowych, o których mowa w § 2 pkt 4-7, na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, a w przypadku szkół prowadzących kształcenie zawodowe również na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy, a także w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy - na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych;

§3 pkt.4 w klasach VII i VIII szkół podstawowych, w branżowych szkołach I stopnia, liceach ogólnokształcących i technikach, z wyjątkiem szkół dla dorosłych, na zajęciach z zakresu doradztwa zawodowego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 7 ustawy

Cele ogólne:

- Rozwijanie wiedzy ucznia na temat własnych zasobów, ograniczeń, predyspozycji, zainteresowań zawodowych i uzdolnień
- Rozwijanie umiejętności analizowania własnych zasobów i ograniczeń w kontekście planów i aspiracji zawodowych
- Rozwijanie wiedzy o rynku pracy
- Rozwijanie wiedzy zawodoznawczej i wiedzy o rynku usług edukacyjnych
- Kształtowanie umiejętności krytycznej analizy procesów zachodzących na rynku pracy
- Rozwijanie umiejętności wyszukiwania informacji, zasobów i sojuszników sprzyjających planowaniu i realizacji celów edukacyjnych i zawodowych
- Kształtowanie umiejętności planowania ścieżek edukacyjnych i zawodowych, także w kontekście edukacji całościowej
- Rozwijanie kompetencji związanych z procedurami rekrutacyjnymi w obszarze edukacji i rynku pracy
- Przygotowanie do roli możliwych ról na rynku pracy - pracownika, pracodawcy, współpracownika
- Rozwijanie kompetencji miękkich, szczególnie tych związanych z pracą zespołową, planowaniem, ustalaniem priorytetów i zarządzaniem zadaniami w czasie, autoprezentacją
- Rozwijanie kompetencji transferowalnych
- Rozwijanie umiejętności uczenia się
- Kształtowanie postawy szacunku wobec pracy własnej i cudzej
- Redukowanie społecznych i kulturowych stereotypów dotyczących aktywności zawodowej

TREŚCI PROGRAMOWE Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA KLAS VII I VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

Załącznik nr 3 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 roku w sprawie doradztwa zawodowego

1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW

Uczeń:

- 1.1 określa wpływ stanu zdrowia na wykonywanie zadań zawodowych;
- 1.2 rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe);
- 1.3 dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autoanalizy, oceniania innych osób oraz innych źródeł;
- 1.4 rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno -zawodowych;
- 1.5 rozpoznaje swoje możliwości i ograniczenia w zakresie wykonywania zadań zawodowych i uwzględnia je w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- 1.6 określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji;
- 1.7 określa własną hierarchię wartości i potrzeb.

2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY

Uczeń:

- 2.1 wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając kwalifikacje wyodrębnione w zawodach oraz możliwości ich uzyskiwania;
- 2.2 porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców;
- 2.3 wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy, z uwzględnieniem regionalnego i lokalnego rynku pracy;
- 2.4 uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka;
- 2.5 analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy;

- 2.6 wskazuje wartości związane z pracą i etyką zawodową;
- 2.7 dokonuje autoprezentacji.
- 2.8 charakteryzuje instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno - zawodowej, w tym instytucje rynku pracy.

3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

Uczeń:

- 3.1 analizuje oferty szkół ponadpodstawowych i szkół wyższych pod względem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji;
- 3.2 analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół ponadpodstawowych w kontekście rozpoznania własnych zasobów;
- 3.3 charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaformalnej i nieformalnej;
- 3.4 określa znaczenie uczenia się przez całe życie.

4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH

Uczeń:

- 4.1 dokonuje wyboru dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym;
- 4.2 określa cele i plany edukacyjno-zawodowe, uwzględniając własne zasoby;
- 4.3 identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjnozawodowej i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy;
- 4.4 planuje ścieżkę edukacyjno-zawodową, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów

Formy realizacji treści:

I. Obowiązkowe zajęcia z doradcą zawodowym

Tematyka zajęć w klasie 7

- 1. Jaki jestem? Oto jest pytanie?
- 2. Jaki jestem w stosunku do siebie, innych i powierzonych zadań
- 3. Moje predyspozycje i uzdolnienia
- 4. Typy temperamentu, który ja reprezentuję
- 5. Rozpoznaję swoje aspiracje
- 6. Marzenia do spełnienia – zawód, który do mnie pasuje
- 7. Dobry plan drogą do sukcesu
- 8. Dobra praca, kiepska praca – co warto brać pod uwagę wybierając zawód?
- 9. Co warto brać pod uwagę wybierając kolejne etapy kształcenia?
- 10. Jak analizować oferty szkół ponadpodstawowych?

Tematyka zajęć w klasie 8

- a. „Zagubiony w biurowcu” – umiejętność myślenia i planowania strategicznego.
- b. Zainteresowania – inspiracja do działania i sposób na relaks.
- c. Moja droga-rozwijanie u uczniów umiejętności zarządzania sobą w czasie oraz planowania i pracy z celem.
- d. Poznajemy zawody – spotkania z przedstawicielami zawodów.
- e. Piramida kariery.
- f. Mapa karier – jaki zawód do mnie pasuje.
- g. Moje role na rynku pracy – pracownik, pracodawca, współpracownik
- h. Jak rozmawiać z pracodawcą? Moje aspiracje i potrzeby a oczekiwania rynku pracy
- i. Jak zostać fachowcem, czyli o roli kwalifikacji i kompetencji w profilu zawodowym
- j. Mam szansę na sukces! O umiejętnościach sprzyjających realizacji planów i aspiracji (plan rozwoju osobistego)

II Spotkanie informacyjno-doradcze dla rodziców uczniów klas VIII „Jak pomóc dziecku wybrać szkołę i zawód” (I semestr)

III. Projekt dla uczniów klas VIII „POZNAJEMY PRZEDSTAWICIELI ZAWODÓW” - tematyczne spotkania z przedstawicielami wybranych zawodów - 3 w roku szkolnym

IV. Współpraca z Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży- warsztaty z doradcą zawodowym

V. Zajęcia z nauczycielem wychowawcą. Klasa VII - Jakie wartości są dla mnie ważne?; Klasa VIII Rozpoznaję swoje aspiracje. (<https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/>) Jakim jestem uczniem? Oraz Praca zawodowa naszych rodziców
Klasa VIIa

VII. Dni Zawodoznastwa na Drewnianej - klasy VII, VIII (II semestr roku szkolnego)

VIII. Udział w TARGACH EDUKACYJNYCH w Pałacu Kultury i Nauki kl. VIII (II semestr roku szkolnego)

IX. Seminarium dla klas VIII „Procedura rekrutacyjna do szkół ponadgimnazjalnych z elementami oferty edukacyjnej realizowane przez Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną (II semestr roku szkolnego)

X. Indywidualne doradztwo zawodowo-edukacyjne

Literatura dla ucznia

- Cottrell S., Podręcznik umiejętności studiowania, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2007
Covey S., 7 nawyków skutecznego nastolatka, Rebis, Poznań 2011
Górczyński M., Obidniak D., Pfeiffer A., Suliga M., Informator o zawodach szkolnictwa zawodowego, KOWEziU, Warszawa 2017
Zawadka M., Chcę być kimś. Cz. 1,2,3, Wydawnictwo Mind&dream 2016
Literatura dla wychowawcy, nauczyciela, doradcy
Bartosz B., Poradnik metodyczny dla nauczycieli, pedagogów i doradców zawodowych;
http://static.scholaris.pl/mainfile/105/017/rozpoznawanie_predyspozycji_66991.pdf
Chirkowska-Smolak T., Hauziński A., Łaciak M., Drogi kariery. Jak wspomagać rozwój zawodowy dzieci i młodzieży, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2011
Dołęga-Herzog H., Rosalska M., Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu, KOWEziU, Warszawa 2014; <http://euroguidance.pl/ksiazki/>
Dziurkowska A. i in., Przykładowy program doradztwa zawodowego dla klas VII-VIII szkoły podstawowej z proponowanymi scenariuszami, ORE, Warszawa 2017 (<https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/>)
Gardner H., Inteligencje wielorakie, MT Biznes, Warszawa 2009
Gladwell M., Poza schematem. Sekrety ludzi sukcesu, Wydawnictwo ZNAK, Kraków 2008
Greiner I., Kania I., Kudanowska E., Paszkowska-Rogacz A., Tarkowska M., Materiały metodyczno-dydaktyczne do planowania kariery zawodowej uczniów, KOWEziU, Warszawa 2006
Górczyński M., Obidniak D., Pfeiffer A., Suliga M., Informator o zawodach szkolnictwa zawodowego, KOWEziU, Warszawa 2017
Gut R., Piegowska M., Wójcik B., Zarządzanie sobą. Książka o działaniu, myśleniu i odczuwaniu, Difin, Warszawa 2008
Rosalska M., Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego, KOWEziU, Warszawa 2012
Paszkowska-Rogacz A., Tarkowska M., Metody pracy z grupą w poradnictwie zawodowym, KOWEziU, Warszawa 2004
Santorski J., Konel M., Le Guern B., Prymusom dziękujemy. Nowe spojrzenie na życie i karierę, Jacek Santorski & Co Agencja Wydawnicza, Warszawa 2007